

E-valg og unges valgdeltagelse

Folketingets høring om e-valg d. 13. marts 2013

Chefkonsulent Michael Hedelund, mh@duf.dk

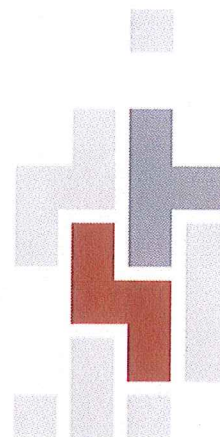
DUF
DANSK UNGDOMS FÆLLESRÅD

Udgangspunktet for DUF:

- DUF er af den overbevisning, at demokratiet aldrig må betragtes som et færdigt produkt. Med jævne mellemrum bør mulighederne for forbedring, videreudvikling og modernisering afprøves.
- DUF finder det positivt at regeringen har iværksat en række initiativer med henblik på at styrke demokratiet. Det centrale for DUF er at vi afdækker og afprøver hvordan den demokratiske deltagelse kan styrkes eller - som minimum - fastholdes.
- Vi vil også gerne understrege at brugen af nye teknologiske muligheder og potentielle økonomiske besparelser må være sekundære ift. befolkningens demokratiske tillid til og deltagelse i valghandlingen. Derfor skal demokratiforsøg – herunder afprøvningen af digital stemmeafgivning og optælling - ske med små og kontrollerede skridt, så det solide demokratiske fodfæste bevares.
- DUF har ikke forudsætninger for at indgå i debatten om de IT, privacy og sikkerhedsmæssige aspekter ift. e-valg. Vi forholder os til de demokratiske aspekter, herunder især ift. unges valgdeltagelse.

Baggrunden for DUFs tilgang til e-valg er bl.a. Valgretskommissionen og betænkningen "Demokrati for fremtiden" (2011), og deltagelse i Teknologirådets arbejdsgruppe om e-valg (2010).

Den demokratiske udfordring - unges valgdeltagelse

OUF
DANSK UNGDOMS FÆLLESRÅD

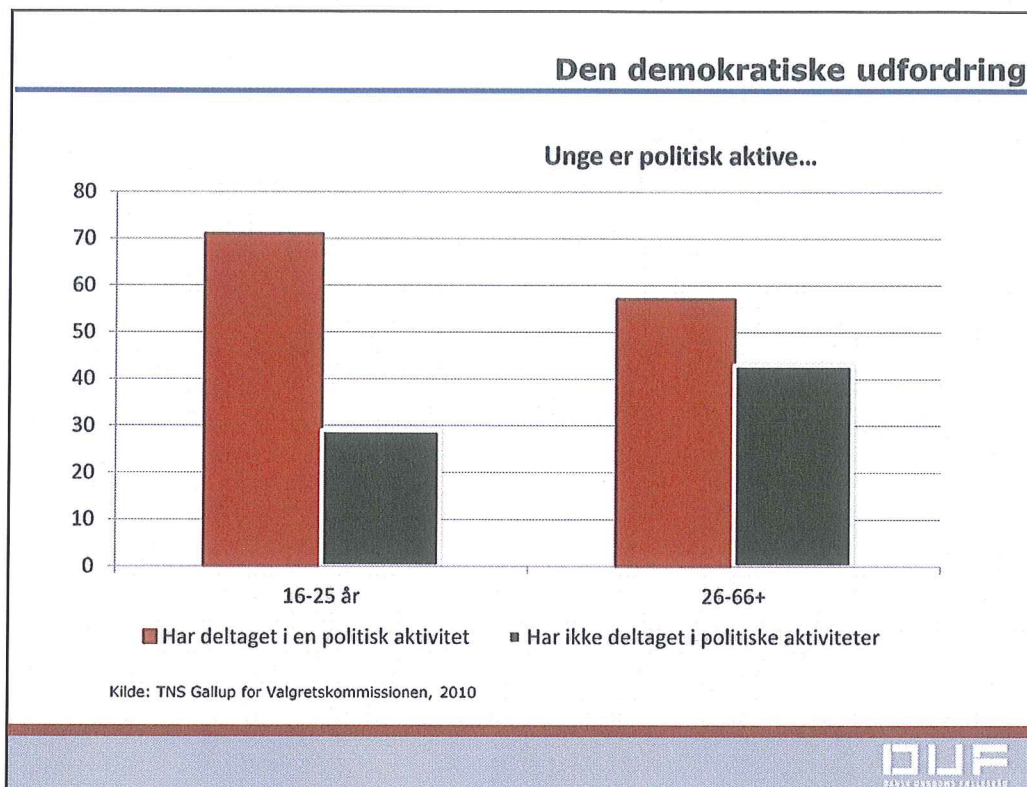
Den demokratiske udfordring

Udgangspunktet for demokratiforsøg må være at finde løsningerne på de aktuelle demokratiske udfordringer – ikke mindst i forhold de generationer der skal bære demokratiet videre.

Valgretskommissionen gennemførte i 2010-2011 en grundig undersøgelse af unges deltagelse i det danske demokrati, og herunder om der er ændringer i unges deltagelsesformer og demokratiske dannelse.

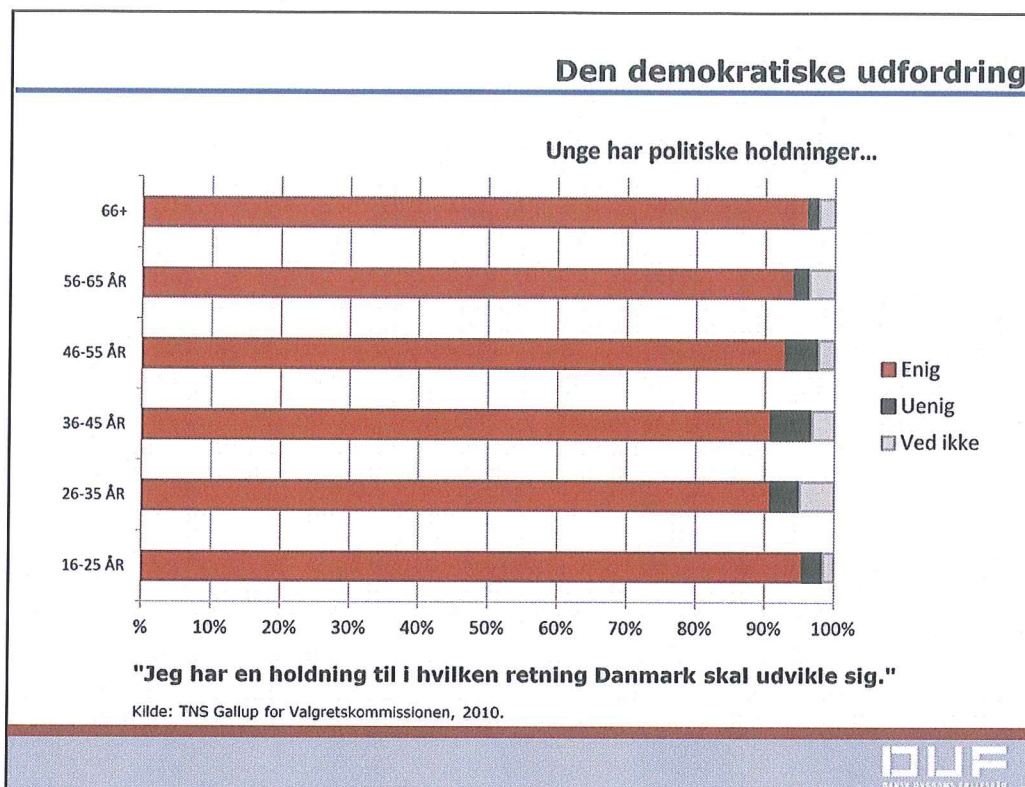
Kommissionens analyse gav mest af alt en række overraskende gode nyheder – men afdækkede også en centrale udfordring ift. unges faldende valgdeltagelse.

Men først de 3 hurtige gode nyheder.

1) Unge er politisk aktive

- Flere unge end ældre deltager i politiske aktiviteter (Bemærk at det er traditionelle aktiviteter: Politiske møder, underskriftsindsamlinger, henvendelser til politikere, demonstrationer mv).
- 87 procent af de unge synes, at det er vigtigt eller meget vigtigt, at folk deltager aktivt i politik. Kun 6 procent synes, at politisk engagement er lige meget, mens 7 procent svarer ved ikke.
- Siden begyndelsen af 1990'erne er unges foreningsmedlemskab næsten fordoblet med en stigning på 83 procent fra 1990 til 2008.
- Unges frivillige arbejde i foreningerne er i samme periode også steget markant med næsten 65 procent.

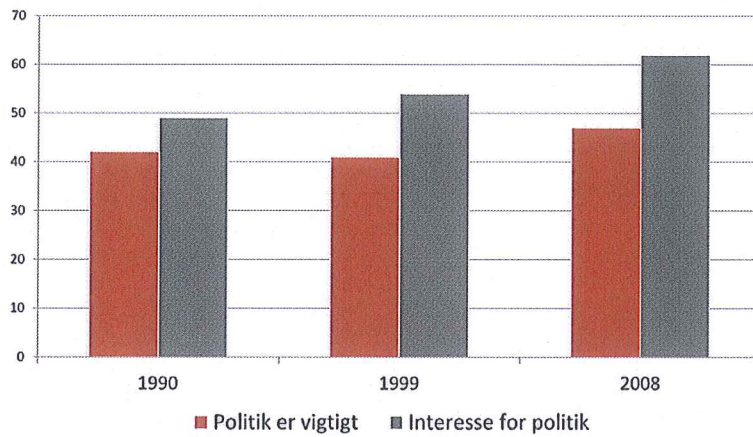

2) Unge har holdninger

- Unge er ikke ligeglade med politik. De har i lige så høj grad som resten af befolkningen en holdning til Danmarks udvikling.
- De unge placerer økonomisk politik højest, når de skal prioritere, hvad der er vigtigst for Danmark at diskutere lige nu. På anden- og tredjepladsen prioriterer de unge uddannelsespolitik og beskæftigelsespolitik.

Den demokratiske udfordring

Unge er politisk interesserede – og det mere end '68'erne

Kilde: Lars Torpe, Aalborg Universitet: "Demokratiske deltagelsesformer blandt unge", redegørelse d) i "Demokrati for fremtiden", Valgretskommissionen, 2011.

OUF
ØKONOMISKE UNIVERSITET

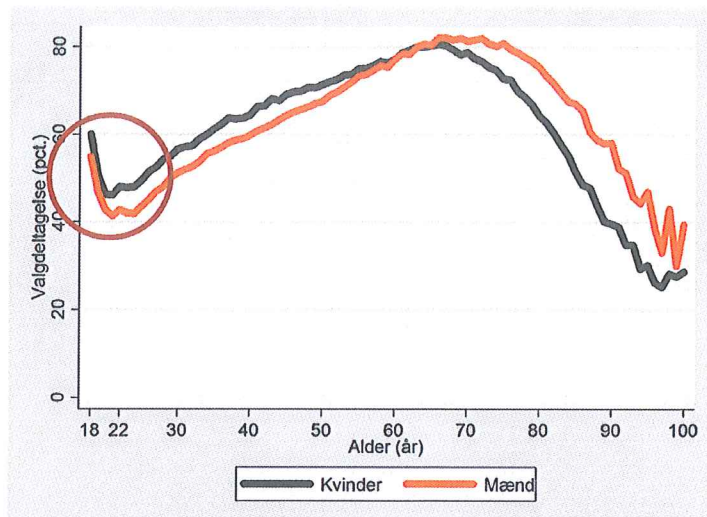
3) Unge er politisk interesserede

- 62 procent af de unge angav i 2008, at de interesserede sig for politik, hvilket er en stigning på næsten 27 procent siden 1990.
- Unge har i dag et politisk og samfundsmæssigt engagement, der af forskere sammenlignes med '68-generationen.

Den demokratiske udfordring

Udfordringen

- Valgdeltagelsen fordelt på alder – KV2009

Befolkningen:
18+: 65,8 %

Unge:
18: 57 %
19-29: 46 %

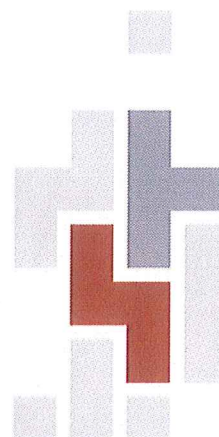
Kilde: Kasper Møller Hansen og Yosef Bhatti, Københavns Universitet: "Valgdeltagelsen blandt danske unge", Valgretskommissionen, 2011.

OUF
OSKOV UNIVERSITET

Den demokratiske udfordring

- Den store udfordring er unges valgdeltagelse.
- Kun 47,1 procent af de unge på 18-29 år stemte ved det seneste kommunalvalg i 2009, og det samme gjorde færre end 30 procent af unge nydanskere, mens den generelle valgdeltagelse var på 65,8 procent.
- Det er især værd at bemærke faldet fra 18 år til 19 år. Forklaring følger.
- Første valg er afgørende for om man stemmer senere i livet. Det er en vane der skal tillægges ved første valg.

Faktorer for unges valgdeltagelse

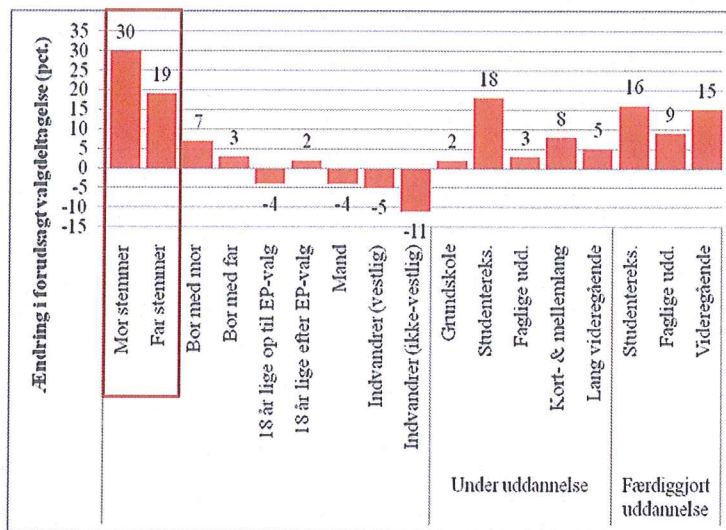

DUF
DANSK UNGDOMS FÆLLESRÅD

Faktorer for unges valgdeltagelse

Faktorer der ud fra eksisterende viden er afgørende for at styrke valgdeltagelsen blandt unge.

Faktorer for unges valgdeltagelse

Kilde: Kasper Møller Hansen og Yosef Bhatti, Københavns Universitet: "Valgdeltagelsen blandt danske unge", Valgretskommissionen, 2011.

OUF
NATIONENS UNIVERSITET

Faktorer ift. valgdeltagelse:

- Afgørende faktor er at ens forældre stemmer. Hvis moren stemmer er der 30 procentpoint større sandsynlighed for at den unge stemmer. For faren er det 19 procent point.
- Uddannelse mv. spiller også en rolle, men er altså sekundær ift. social relation. Valgdeltagelse er en social begivenhed hvor den sociale kontekst er afgørende.
- Jf. kurven for valgdeltagelsen ved KV2009: Hvor de 18-årige typisk stadig er hjemmeboende, så er de 19-30-årige er flyttet hjemmefra.

Faktorer for unges valgdeltagelse

3 afgørende faktorer

- 1) At stemme afhænger af socialt kontekst/fællesskab
- 2) At stemme er en social handling
- 3) At stemme er en højtidelighed

1) At stemme afhænger af socialt kontekst/fællesskab

- Unge (og andre) stemmer mere hvis de er del af et fællesskab (bor hjemme, skole, uddannelse, arbejde, bor sammen med andre, mv.)

2) At stemme er en social handling

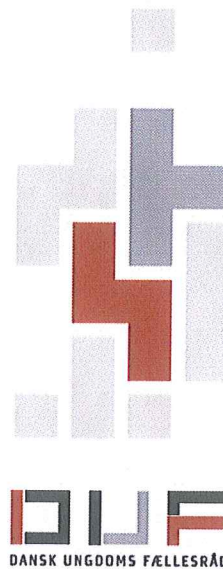
- mobilisering til valgdeltagelse spredes som ringe i vandet
- placering af stemmested har betydning (stemme med netværk)

3) At stemme er en højtidelighed

- Der er stærke normer og ritualer knyttet til valgdeltagelse (Kendetegnet ved at der er en særlig stemning i gymnastiksalen, nærmest lidt sakral.)
- Det afspejler sig også i unges tilgang til valget. Unge tager demokratiet og valg meget alvorligt. Derfor er det vigtigt at kulturen (fremmøde/rituelt mv.) omkring valg opretholdes.

Opsummerende: At komme hen til valgstedet er primært betinget af social kontekst, normer og rituelle faktorer.

E-valg og unges valgdeltagelse

E-valg og unges valgdeltagelse

- E-valg har i flere sammenhænge været anført som en løsning på den relativt lave valgdeltagelse blandt unge. Digital stemmeafgivning forventes ikke som selvstændigt initiativ at øge unges valgdeltagelse. Udfordringen er dog at vi faktisk ikke har den nødvendige viden om hvilken effekt det vil have i en dansk demokratisammenhæng.
- Den hidtidige i Danmark begrænser sig til DUF og KL's prøvevalg for 16-17-årige i 31 kommuner ved kommunalvalget i 2009 . Og derudover kan man også drage nytte af de norske forsøg med digitale valg ved det norske kommunalvalg i 2011.

E-valg og unges valgdeltagelse

Små danske erfaringer ved KV2009

Prøvevalg ved KV2009 i 31 kommuner med 50.000 unge vælgere.

Valgform	Antal kom.	Vælgere	Afgivne	Procent
Fremmøde - Afstemning på skoler	5	4.498	2.260	50,2%
Fremmøde - Stemmeboks	1	6.931	1.164	16,8%
Fremmøde - SMS	1	800	550	68,8%
Fjernvalg - Internet og SMS	22	36.345	5.955	16,4%
Fjernvalg - Internet	1	1.229	220	17,9%
Fjernvalg - SMS	1	826	100	12,1%
Samlet resultat	31	50.629	10.249	20,2%

Fremmøde	32,5%
Fjernvalg	16,3%

Kilde: DUF / Prøvevalg 2009

DUF
DANSKE UNGES RÅD

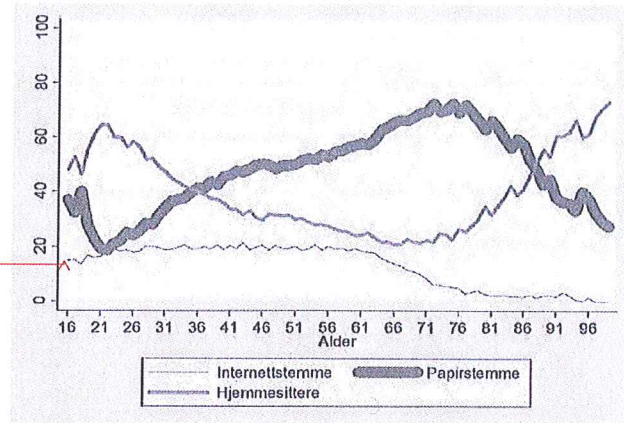
Små danske erfaringer

- Prøvevalg ved KV2009 i 31 kommuner med 50.000 unge vælgere.
- Generel lav valgdeltagelse fordi det var et prøvevalg, hvor resultatet ikke talte med i det rigtige KV2009-resultat.
- Første afprøvning af SMS/internet/stemmeboks-valg ved et simuleret offentligt valg.
- Man kan udlede at unge i høj grad foretrækker fremmødevalg. Valgdeltagelsen ved fremmødevalg var 32,5 procent, mens valgdeltagelsen ved fjernvalg kun var 16,3 procent.
- Man kan ikke udlede at unge fortrækker hhv. fremmødevalg med traditionel, stemmeboks eller stemmeboks afstemning. Hertil er der for lille data grundlag (Kun 2 kommuner afprøvede hhv. fremmøde med stemmeboks (Aarhus) og sms (Næstved)) og dertil er de enkelte kommuners kontekst og rammer for stemmeafgivelsen forskellige.

E-valg og unges valgdeltagelse

Norske erfaringer

Forsøg med e-valg (fjernvalg) i 10 kommuner ved det norske KV2011:

- 1) ingen effekt på selve valgdeltagelsen (unge og gamle)
- 2) relativ stor andel unge vælger at stemme via e-valg

Norske erfaringer

- Forsøg med e-valg (fjernvalg) i 10 kommuner ved det norske KV2011
- Valgdeltagelse i forsøgs kommuner på 62 procent mod 63 procent i resten af Norge.
- Fordeling af valgdeltagelsen i forsøgs kommunerne: Brevstemmeafgivning 6 procent, Fremmøde 40 procent, internetstemme 17 procent, sofavælgere 37 procent.
- Den flade kurve for e-valg indikerer at e-valg ikke har mobiliseret særlige vælgergrupper
- Der er en større andel af unge (en fjerdedel af afgivne stemmer) der har stemt via internetvalg set ift. resten af befolkningen.

Bemærk: Det er fjernvalg og ikke digital fremmødevalg, men det norske resultat kan indikere at digitalisering af selve valghandlingen ikke mobiliserer, men blot spreder stemmerne på flere måder at stemme på.

Behov for danske erfaringer

- Demokratiet udvikler sig
- Behov for selvstændige danske erfaringer (jf. Teknologirådet)

Forudsætning for forsøg

- Demokratisk kultur og 'ritual' på valgdagen skal opretholdes
- Befolkningens demokratiske tillid til valghandlingen skal bevares
- Befolkningens valgdeltagelse skal som min. fastholdes
- Deltagelse i digital valg skal være frivillig
- Grundig evaluering af alle aspekter (ikke blot en teknik øvelse)

Behov for danske erfaringer

- Demokratiet er ikke stationært. En kontrolleret udvikling af demokratiet kræver at vi afprøver udviklingsmuligheder i afgrænsede forsøg. Det uanset om det er forsøg med e-valg, 16-års valgret mv., fleksible brevstemmesteder mv.

- Der er behov for selvstændige danske erfaringer (jf. anbefalinger fra arbejdsgruppen under teknologirådet). Det er vanskeligt at overføre erfaringer fra USA, Estland, Holland osv. – lande med en helt anden demokratisk tradition og kultur.

Forudsætning for forsøg – i DUFs optik

- Demokratisk kultur og 'ritual' på valgdagen skal opretholdes
- Befolkningens demokratiske tillid til - og deltagelse i - valghandlingen skal bevares. Teknologiske muligheder er sekundære i den sammenhæng.
- Deltagelse skal være frivillig
- Grundig evaluering af alle aspekter. Et forsøg med e-valg må ikke blot handle om evaluering af teknik – demokratieffekterne er de centrale.

Behov for danske erfaringer

Forventning

- E-valg forventes ikke umiddelbart at påvirke valgdeltagelsen – heller ikke blandt unge.
- Men digitalisering af valg kan have effekt sammen med andre initiativer (brevstemmekultur)

Forventning

- E-valg forventes ikke umiddelbart at påvirke valgdeltagelsen – heller ikke blandt unge.
- Brevstemmeafgivning er ikke på samme måde som fremmødevalg et social begivenhed med en stærk demokratisk kultur. Med en forbedret placering af brevstemmesteder med digital afstemning kan der potentielt etableres en ny demokratisk kultur ift. de grupper af unge, der ikke stemmer ved fremmødevalg.
- Herunder kan overvejes:
- Muligheden for digital afstemning kan være interessant, hvis den anvendes i forbindelse med brevstemmeafgivning og særligt forsøg med en mere fleksibel placering af brevstemmesteder ift. hvor unge vælgere færdes (fx på uddannelsessteder).
- Målrettet/øget brug af brevstemmesteder (gør det lettere for borgere at stemme i/med deres netværk)

Opsummeret

1) Demokratisk udfordring:

- Valgdeltagelsen er (relativ) lav og faldende for unge

2) Viden:

- At stemme er i høj grad en social handling
- Der er stor respekt om demokratiet og valget som institution
- E-valg vil formentlig ikke ændre valgdeltagelsen – men vi mgl. data

3) Handling:

- Forsigtigt forsøg i en dansk kontekst – skaffe ordentlig viden
- Undersøg e-valg/digitalisering som potentielt instrument ift. brevstemmeafgivning (kultur, fleksibilitet i placering, stemmeafgivning udenfor opstillingskredse mv.)